Инв. 7

МУСУЛМАНКУЛОВ МОЛДОБАСАН.

"М А Н А С"

МАНАС БААТЫР КАНЫКЕЙДИ
АЛГАНЫ.

Институт языка литературы и истории
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе
№ 71

Институт языка литературы и истории
Отдел рукописей
Инв. № 8692
5/I 47 г.
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе
149 стр.

№ 182 Манас баатыр Каныкейди алганы.

он сегиз жашка ааласындан,
Паарын кезди Алмасбет,
Кыжсалдаган катайдын,
Жанын кести Алмасбет.
Опасыз экен ушундай,
Ойлоп көрсөң ушунчо,
Бала болуп Алмасбет,
Бай жакатканчуйчно.
Алмасбет жатып эригип,
Пастырып чыкты үйүнөн,
Хан Манастын ак ордо,
Пастырып Алмау кыгени,
Манастын кайда экенин,
Паатыр Алмау билгени.
"Манас үйдө барбы? - деп,
Алмасбет баатыр үндөйчү.
"Алмасбет баатыр жен" деп,
Кара бөрк чыкты үйүнөн,
Келбегей учук жасапнан,
"Амансызбы жеңеден,
Үйдө барбы баатыр?" деп.
Карабөрк сөздү баштады,
"Баатырсында көп келбейт,
Эркекатын Акылай,
ошол үйдө жатат" - деп.
Карабөрк мындай айтканы,
Хан Алмасбет баатырдын,
Ачуунан башын тартканы.
"Катын катын экен" деп,
Жанындагы жолдошко,
Алмасбеттин айткан,
Акылайдын ак ордо,
Ак дөбөдөй заңкайган,
Отурган болгон Акылай,
Турган экен заңкайып.
"Баатыр үйдө барбы?" деп,
Алмасбет сөздү баштады,
Эркекатын Карабөрк,
Эркелетип жатат деп,

Инв. № 71

Ошондо жатат баатырың"
Акылай сөздү баштады,
Эки катын албаган,
Эшикке башың кирбейсиң,
Катын алып ошондой,
Эркенин жайын билбейсиң!
Кара бөркмөнөн Акылай,
Өзү эркеси киси дейсиң?
Катынды көрүп таң калды,
Атасынын башын сургана,
Катын алсаң үшүндай,
Азанка башың тургана.
Кара жатса Алмамбет,
Керикти Манас жолунан,
Серекменен сургаган,
Айгенден сөз баштады,
Алмамбет, Манас жаргада,
"Кайда баатыр бардың" деп,
Манастан сөздү сурады.
"Алмамбет буйдамасы,
Эңчектеси мага туйганым!
Отузга чыкпай өлүмүн,
Косуктуу алып берсе деп,
Ошондо сенин коюшум!"
Манас баатыр барк этип,
Алмамбет күлдү жарк этип.
"Айкөл Манас баатырым,
Эрегишип урушкан,
Эч жок эки катыныз!
Катын алып мактанса,
Мага эле окшош экенсиң,
Эрке Манас баатырым!
Мени коюп, өзүң ал,
Үйүңдөнүн акылысы!"
Үшүнүшүнөн токтоду,
Оң, онбесин токтоду.
Бай жатканын чүчне,
Тастарын келди барысы,
Бала мыктысы чыкканда, 47
Атасынын ырысы.
Алмамбет жолдоштогон,
Бай жаткандын мал-жанын,
Алмамбет жалгыз билеген.
Дыңкалга чайда коюдуруп,
Тайсешин сойдуруп.
Өзү мыктысы,
Сөзгө жүйрүк акыйсы.

757

Чогулуштун баарысы,
Жашы менен карысы.
Айкөл Манастыкы бар,
Айтып айтаркеси бар:
Аксакал Бакай абасы,
Жамандыгын жашырганда,
Отурган эле чагасы,
Ак калпактуу кыргыздын,
Баатырынын сарасы.
Сөз баштады жакынка,
Кабылан шоро Манасы.
„Бай Жакып сенин атаң,
Бир сөзүм бар айтамын," деп,
Жеркенди чаап жер кылдым, деп.
Жетим алчак көрбөс Жеркенди,
Ошондо жайын эл калдыгын!
Үргүттүү менен Манастай,
Үч жашы уйгур талашып,
Талашып сага тең келбей,
Ошолор кайдан жанашты!
Кайын жанды сойлодуң,
Бакайдын кууп оңдодуң!
Канаттуудан кушун алдың,
Кайын жанды карадың,
Каркыралуу кыңалдың!
Кара-тикин кан Туаны,
Каратыйн колго кандаганы,
Карманган деңдиңиздер,
Каруу калбай чарчады.
Кыл таны кырып жойлодуң,
Кара тамандай айдадың!
Казан алдың Шооруктун,
Ошоло тушушуу бирдеме,
Меңсүгүн кан өскен деп ошуктуу!
Алдыңа басып келбедиң,
Эшен элүү Бай Жакып,
Ак никелен өзүңүз,
Катын алып бербедиң!
Күмүштүн жайын билбедиң, 78
Күн өлөп Дооран сүрбөдүң!
Бай Жакып көңүл жай болгун,
Айдаган жылкың сексениң,
Ак калпактуу кыргыздан,
Эң алдыңкы бай болгун!
Тойгосу барган сүйнөкөй,
Бастырган кыйын алача,
Бай Жакыпка үйлөйко!
Өзүң алдасы эмнин,

Ушу турган калайык,
Ушу сөзүм чекиси!
Айры өркөчтүн нар бөрсү,
Калыңдай малы барсы,
Периден катын алганбы,
Байбиче тукту салганбы!
Калыңын берип кызданса,
Ушу турган кары-жашы,
Казанчагай арсланы!
Калмактан алганы Карабөрк,
Кытайдан алганы Акылай,
Эки касаты тоорсоо,
Тулчусуз өтүп кетсе деп,
Зордук тутуп жарабай!
Узун кулак сарыдан,
Уламадан баарынан.
Арзан алба катынды,
Арзандан алсаң катынды,
Абийириң кишиге жайылды!
Алайды деп айландын,
Акыкелин кутана окуп,
Калыңын берип май катып,
Кудайдын алсам катында!
Ушу турган калайык,
Ушу сөз кандай ылайык!"
Серекенен сыргак бар,
Ажыбайменен жандашай,
"Кайындыма ылайга кошойтун,
Бакай кулак төрүндан,
Балдардын торусундан.
Ажыбай сөздү баштады,
Аркылык шыкыдай,
Андагыдан баштады.
Төрөлөр жакшы кынталы,
Кулагын салып бай жакшы,
Тыңшап турат шаакылды.
Ажыбай айтып турганда дел,
Чоорукчун кызы Акылай,
Чоодураган камырай,
Акылайдын акылы, 47
Эң эле кыйын камырай!
Кайын хан кызы Карабөрк,
Эркектен кыйын баатырай,
Ушулардын ичинде,
Кандай кызы баатырай!"
Манас сөзүн баштады,
Баарысы сөзүн таштады.

Ажыкасынын бүтүрдү!"